

საოცარი პროექტი

(1895 წელი)

ჩვენ მოგვივიდა ბ-ნი როსტომაშვილისაგან შემდეგი შენიშვნა, სათაურით: „შეცდომის გასწორება“, რომელსაც აქვე ვბეჭდავთ.

„ჩემს წერილში „როგორ უნდა მოვაწყოთ სასოფლო სკოლები“ („ივერია“, NN 23 და 24) სადმართო წერილის გაკვეთილები დანაწილებულია ასე: ქართულად - 3 და 2 გაკვეთილი და რუსულადაც 3 და 2. უნდა იყოს სულ ქართულად, როგორც ამას თხოულობს თვით კავკასიის სამოსწავლებლო უწყების „სასწავლო გეგმა ადგილობრივის პირველდაწყებითისა სკოლებისათვის“, გვ. 9, 10 და 11. (Учебный план начальной школы в среде туземного населения и о постановке в ней русского языка, изд. 1881г.).

ი.როსტომაშვილი

უნდა გულის წუხილით ვთქვათ, რომ ბ-ნი როსტომაშვილი შემცდარია არა მარტო სადმართო სჯულის სწავლების შესახებ, არამედ მთელი მისი პროექტი სახალხო სკოლების მოწყობაზედ წარმოადგენს ფრიად საოცარს და მოულოდნელს უკუღმართობას. ჩვენი რეფორმატორის პტოექტი არამც თუ განუზომელად დაბლა სდგას წინამძღვარიანთ-კარის სკოლის გეგმაზედ, რომელიც არის შექმნილი და განხორციელებული, მთავრობის ნება-დართვით, ჩვენი მოღვაწეების და პედაგოგების მეცადინეობით, და რომელიც აწესებს მთელ სწავლას დედაენაზედ ექვსი წლის განავლობაში, არამედ ბევრით უარესია იმ ოფიციალურს გეგმაზედ, რომელიც შედგენილია ახლანდელი განათლების მზრუნველის ბ-ნი იანოვსკის მიერ და დამტკიცებული მთავარ მართებლის დიდი მთავარის მიხედვისაგან. რა უფლებასაც ეს ოფიციალური პლანი ანიჭებს ქართულს ენასა, იმაზედ ნაკლები აღარ შეიძლება, თუ პედაგოგიაზედ სრულიად ხელს არ ავიღებთ, რა უფლებასაც იგი აძლევს რუსულს ენასა, იმაზედ მეტის მიკერძვა აგრეთვე აღარ შეიძლება. და, წარმოიდგინეთ, ამ ორკვეც შეუძლებლობას შესაძლებლად და სასურველად ჰხდის ჩვენი რეფორმატორის პროექტი. მოისმინეთ:

ოფიციალური გეგმა საჭირო ვადად რაცხს დაბალი განათლების მიღებისათვის სამს წელიწადსა (ევროპაში ექვსი წელიწადი სულ უმცირეს ვადად მიაჩნიათ, რუსეთში ახლა მეოთხე წელსა უმატებენ), ბ-ნი როსტომაშვილი - კი საკმარისად სთვლის მხოლოდ ორს წელიწადსა.

ბ-ნი იანოვსკის გეგმით რუსულის ენის სწავლება უნდა იწყებოდეს პირველის წლის მეორე ნახევრიდან, მას უკან, როცა ქართველი ბავშვები ცოტათი მაინც გაიმართებიან ქართულს მეტყველებაში და გაათავებენ ქართულს ანბანსა. ბ-ნი როსტომაშვილი კი ბავშვებს არ აცლის,

ქართული მაინც შეითვისონ, რუსულს ენასა იწყებს პირველის წლის დამდეგიდანვე და ამათი ერთი ორად ამოკლებს ქართლის ენის გაკვეთილების რაოდენობასა.

რუსულის წერა-კითხვის სწავლება დადებულია მთავრობის გეგმით მეორე წლიდან, როდესაც ქართულს წერა-კითხვაში უკვე გამართულნი უნდა იყვნენ მოწაფენი; ჩვენი პედაგოგი - კი ამ რუსულს წერა-კითხვას ბავშვებს კისერზედ ახვევს პირველსავე წელსა, როდესაც იმათ ქართული წიგნი ჯერაც არ იციან.

საგნების სწავლება მზრუნველის გეგმით უნდა სწარმოებდეს ორს წელიწადს ქართულს ენაზედ და მესამეს წელს რუსულზედა - უმეტეს ნაწილად (преимущественно, როგორც ნათქვამია), ჩვენს რეფორმატორს - კი ეს სწავლება საგნებისა მიჰყავს პირველს წლიდანვე ორსავე ენაზედ, ქართულსა და რუსულზედა, და სრულიად არ ფიქრობს: ეს სწავლება უცნობს ენაზედ რა ზეპირობის (зырнения) ჯოჯოხეთად გარდააქცევს ჩვენს სკოლასა?

ოფიციალური გეგმა საღმრთო სჯულის სწავლებას ამწესებს სამივე წლის განმავლობაში მხოლოდ ქართულს ენაზედ, რუსულის ენის მონაწილეობაზედ - კი აქ კრინტიც არ არის დაძრული; ბ-ნი როსტომაშვილი - კი შესაძლებლად ჰხდის პირველივე წლიდან რუსულადაც აწარმოოს ამ რთული საგნის სწავლება.

მთავრობის გეგმა საკმარისად სთვლის ერთს მასწავლებელს სამის წლის სკოლისათვის, ბ-ნი როსტომაშვილი - კი მთელს სამს ჯამაგირიანს პირს ახვევს კისერზედ სოფელსა: მღვდელსა (რომელსაც კვირაში 30 გაკვეთილი უნდა ჰქონდეს?), მასწავლებელსა და აგრონომსა, უთუოდ იმ იმედით, რომ ამ პირით ჩვენი დატაკი სოფლები - კი არ მისცემენ ჯამაგირსა, არამედ მდიდარი ინგლისის დედოფალი შეინახავს მათ თავისი ხარჯით.

და სხვანი და სხვანი მზგავსნი და არა მზგავსნი.

მართალია, ოფიციალური გეგმა სახალხო სკოლისა, უგუნური ერთგულების მეოხებით, ახლა ფაქტიურად დარღვეულია, დამახინჯებული და სწავლება ჩვენს სახალხო სკოლებში ბევრი გადასცდა მას, მაგრამ განა ჩვენ ამ დამახინჯებას ხელს უნდა ვუწყობდეთ, ვამართლებდეთ და ვაკანონებდეთ? პირიქით, ყოველი ღონისძიება უნდა ვიხმართ, რომ ჩვენს სკოლებში დაცული იყოს ეს გეგმა მაინცა, თუ უკეთესის შემოღება ახლანდელს დროსა და მიმართულებაში შეუძლებელია.

ბ-ნის როსტომაშვილის პროექტი რომ განხორციელდეს, ჩვენმა საბრალო სკოლამ ერთსა და იმავე დროს უნდა სდიოს სამს კურდღელსა: ქართულს წიგნსა, რუსულს ენასა და წიგნსა და აგრონომიასა. რასაკვირველია სამივე კურდღელი ხელიდან წაუვა და იგი სკოლა გარდაიქცევა არამც თუ ფაქტიურად, არამედ პრინციპიულად ქარხანად გონების დახშობისა, დავთრების დაკარგვისა, ენის გარყვნისა და ხალხის გაველურებისა.

ტექსტის ციფრული ვერსია მოამზადა:

თბილისის 181-ე საჯარო სკოლის მოსწავლემ **ნინო ალბოროვმა**